

Verslag Workshop 4-Duurzame Toekomstbeelden

Door Deirdre Maes (VODO))

Moderatoren: Liesbeth Bakker (International Sustainability Projects, Wuppertal) en Derk Huetting (CE in Delft)

Inleider 1: Dirk Geldof (socioloog/publicist, BE)

Inleiding (Dirk Geldof)

De workshop over toekomstbeelden kan volgens Geldof worden gezien als het vervolg op de workshop rond duurzame consumptie van de conferentie van Tilburg. Voor een duurzame consumptie is er naast eco-efficiëntie ook nood aan efficiëntie. Het opnieuw leren leven met grenzen is immers een noodzakelijke voorwaarde om de resultaten van eco-efficiëntie te behouden. Dit heeft als gevolg dat we onze levensstijlen moeten politiseren. Duurzaam en ethisch verantwoord koopgedrag is geen zaak van burgers alleen, de marktvoorwaarden sturen mee de keuzes. Daarom moet het beleid de markt kaderen en duurzame keuzes actief sturen en ondersteunen.

De vraag is uiteraard hoe we de noodzakelijke transitie kunnen realiseren. Tot nu toe werd vooral gekozen mensen te overtuigen door het verspreiden van harde informatie over de dringendheid van de problemen (zie bijvoorbeeld 'an inconvenient truth'). Alhoewel zulke doemscenario's inderdaad mensen kunnen overtuigen, bestaat het gevaar dat ze verlamdend werken. Bovendien tonen beelden over de noodzaak tot verandering nog niet de mogelijkheden tot verandering. En gedragsverandering is een complex gegeven en vereist een omvattende of 'holistische aanpak', waarin gedragsverandering mogelijk gemaakt wordt (Enable), aangemoedigd wordt (Encourage), waarin mensen betrokken worden (Engage) en waarin overheid of bedrijven het goede voorbeeld geven (Exemplify). Dit zijn de 4 E's voor verandering.

Naast 'harde informatie' is er volgens Geldof nood aan duurzame toekomstbeelden. Beelden die mensen hoop en energie geven, in plaats van mensen te verlammen. Beelden die als contrapunt kunnen dienen voor het 'business as usual' verhaal, die in plaats van TINA (there is no alternative) TATA (there are thousands alternatives) stellen. Toekomstbeelden geven ons een hoopgevend 'Leitbild', dienen als input voor een debat, als instrument voor de verbreding van het draagvlak voor verandering en als concrete utopie.

Toekomstbeelden kunnen op verschillende niveaus en domeinen worden gemaakt: op het niveau van de samenleving als geheel (bijvoorbeeld Forum for the future) of op een deel niveau, zoals economie (zoals Green New Deal of Cradle to Cradle), energie, stad of wijk (zie klimaatwijken of transition towns), welvaart en welzijn of over gezinnen (duurzame levensstijlen en consumptie).

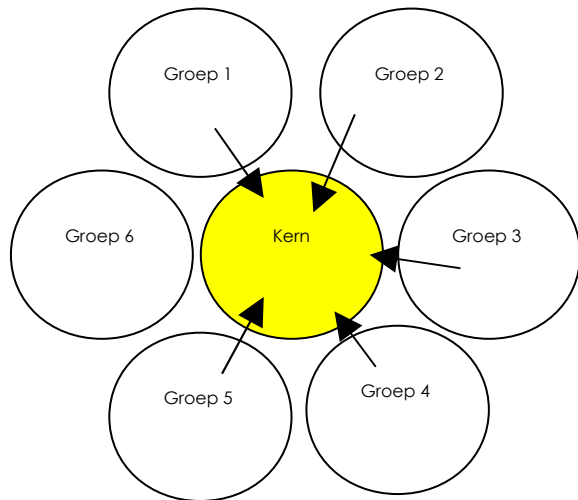
Wanneer we toekomstbeelden uitdenken zullen we automatisch geconfronteerd worden met een aantal spanningsvelden, een aantal voorbeelden van dergelijke spanningsvelden zijn:

- op welk niveau situeert het beeld zich: op micro-meso of macro niveau?
- Gaat het over een geïsoleerd voorbeeld (vb. hybride wagen) tot ruimere beelden of zelf tot een totaalconcept?
- Welke graad van 'utopische realisme' heeft het toekomstbeeld: is het evident, moeilijk haalbaar tot bijna ondenkbaar?
- Ligt de klemtoon op de radicaliteit van de noodzakelijke transitie of/en eerder op het vergroten van het strategisch draagvlak.
- hoe politiserend is het toekomstbeeld? Gaat het over andere levensstijlen en/of over structuren veranderen?

Het maken van toekomstbeelden

Na deze theoretische reflectie verdeelden we ons in groepjes met 5 à 6 mensen en kregen we een tekstje te horen dat ons bracht in het jaar 2050, in een duurzame samenleving (zie bijlage). Alle groepen kregen de opdracht om een beeld te creëren van een Duurzaam België of een Duurzaam Nederland in 2050. Elke groep kreeg daarvoor een bloemblad. Daar werden aspecten in de vorm van woorden of plaatjes (uit tijdschriften) op geschreven of geplakt. Na dit proces zochten we de laatste 5 à 10 minuten samen naar een gezamenlijk motto om op het toekomstbeeld van onze groep te plakken. Dit bleek niet altijd zo eenvoudig. Eens het motto

gevonden werden alle bloemblaadjes samen gelegd in twee bloemen. En zochten we naar een aantal kernwoorden voor in het hart van de bloem (zie plaatje).

Op die manier hebben we de context (omgeving) gecreëerd waarin we in 2050 willen leven.

Vooruitblik

Een workshop als deze is uiteraard slechts een eerste stap. Het is een startpunt voor een langer traject naar de ontwikkeling van aansprekende, positieve duurzame toekomstbeelden. Doel van dit traject is het creëren van draagvlak bij beleidsmakers en de bevolking voor een duurzame samenleving. De resultaten van dit traject worden gepresenteerd op de conferentie in Tilburg in januari 2010.

(nvdr: De tekst hieronder kwam niet in de workshop ter sprake, maar is een voorstel van enkele van de initiatiefnemers voor vervolg)

Figuur 2 geeft een beeld van het traject dat wij willen volgen het komende jaar.

In sessie 2 worden de toekomstbeelden van de workshop in Antwerpen als uitgangspunt genomen. Dan gaan we kijken wat nodig is op de andere niveaus om het beeld te realiseren. Met name is het interessant om te kijken welke waarden, overtuigingen en vaardigheden behulpzaam zijn bij het creëren van het wensbeeld. Dat doen we in de sessie centraal door het roepen van waarden. Overtuigingen en vaardigheden die we dan ter plaatse in de driehoek (die we groot aan de muur hangen) optekenen. Daarna wordt het resultaat – de verschillende waarden – gespiegeld aan de waarden die nu de richting van onze samenleving bepalen. Daarmee wordt zichtbaar waar je moet interveniëren om het gewenste toekomstbeeld te realiseren.

In de sessies 3 en 4 worden concrete plannen gesmeed om de toekomstbeelden- en de daaraan gekoppelde waarden-discussie in Nederland en België te voeren. De 3 vervolgsessies worden in de loop van 2009 georganiseerd.

Alle workshopdeelnemers worden opgeroepen

1. aan de vervolgsessies deel te nemen.
2. toekomstworkshops in de eigen omgeving te organiseren en de resultaten daarvan in te brengen in het traject naar Tilburg 2010.